alzoo geschied is. Er zelf inleven alsof ge in die heilige ure present waart geweest. Er meê gelooven dat hetgeen dáár en *toen* plaats greep metterdaad en in der waarheid de *Uitstorting van den Heiligen Geest*, de nederdaling van God zelf in het Lichaam van Christus was.

Meer nog, om *die heilige presentie uws Gods in zijn volk op aarde* te bespeuren, moet ge aan dat volk u aansluiten, in de stille gemeenschap der heiligen uw lust zoeken, uit één geest met dat volk leven, en alzoo uwer persoonlijke inlijving in het Lichaam van Christus u bewust worden.

Of, om het korter nog te zeggen, om uw zielsoog voor *die heilige presentie van God den Heiligen Geest op aarde* te ontsluiten, moet de lampe uwer eigen ziel aan de vonk van dien Geest ontstoken zijn, moet in uw eigen hart de geest van uw ik voor dien Heiligen Geest uit den weg treden, en de ervaring van de inwerking van dien Geest aan uw eigen ziel bekend zijn.

Dan eerst, maar dan ook voorzeker, wordt die »heilige presentie van God den Heiligen Geest in het Lichaam van Christus" u niet slechts een vermoeden, een mogelijkheid, maar *het feit der feiten*, waardoor heel uw wereld- en uw levensbeschouwing beheerscht wordt.

Dan beseft ge het, hoe al de waardij en de beteekenis der overige wereld, vergeleken bij dat Lichaam van Christus, waar God zelf in woont, minder dan niets is.

Dan *gelooft* ge, en omdat ge gelooft *geniet* ge, en drijft vanzelf zoo zalige genieting u tot *roemen* en *belijden* uit.

Tot roemen niet het minst in het heilig *Pinkstermysterie*.

Want immers juist dat Pinkstermysterie, dat neergedaald zijn van God op aarde in het Lichaam van Christus, dát is het, waarom de wereld eens voor Christus moet wijken, en waarop voor u, met al uw broederen en uw zusteren saâm, zoolang hier de pelgrimsreize aanhoudt, *de hope uwer roeping* staat.

Pinksteren.

Veni, Creator Spiritus!
(Kom Schepper, Heil'ge Geest!)
Oud Kerklied.

I.

Kom, Geest, die 't weidsch heelal vervult,
En door uw vlamme lout'ren zult,
Wanneer de tijden gaan volenden.
Werk, Heil'ge Geest, die 't leven wekt,
Herschept, en tot zijn' oorsprong trekt;
Wil ons den Pinksterzegen zenden.
Vertroost ons hart, verlicht het brein,
En drenk ons uit uw Heilfontein!

II.

O, albezielend, schitt'rend Licht,
Dat overal uw stralen richt,
Onvergelijk'lijk is uw luister
Van eeuwigheid! — Gij overwont
Den Geest des Kwaads, die 't wereldrond
Gansch overwelfde met zijn duister.
Het *Licht der Wereld* bracht Gij voort
In 's Vaders vleeschgeworden Woord!

III.

Gij, 't levenwekkend water, dat
Uit Jezus' kristallijnen vat,
Ons fonkelend komt tegenstroomen,
Vlocht, door des aard'rijks doornig bed,
Uw rijkgezegend aad'ren met,
Sinds de Belofte werd vernomen
Van vrede en redding voor de ziel,
In 't paradijs, dat ons ontviel.

IV.

O, Geest der Waarheid en der Kracht
En Kennis, gadeloos in macht,
Gij hebt de Schriften ingegeven!
Door U zag Abram Silo's dag,
En kreeg 't profetenwoord gezag,
Beginselen van eeuwig leven,
Die, onverdelgbaar uiteraard,
Door Christus heerlijk zijn verklaard.

V.

De letter doodt; Gij evenwel
Blaast in het dorre beend'renstel
Van uw gemeente, 't eeuwig leven!
In 't suizen van uw zachten wind,
Noemt gij den boet'ling 's *Vaders kind;*
En wilt een *Pinkstertong* hem geven,
Wier taal, met fieren vleugelslag,
Tot U, heur bronwel, steig'ren mag!

VI.

Breng, Torteldúif van 's hemels dak
Ook thans ons den olijventijk, 1)
Met kostbre levensvrucht beladen;
Wier vloeibaar, geneeskrachtig goud,
In onzen kand'laar onderhoudt
De vlam der Liefde en der Genade,
Die telkens weder dient gevoed,
En zachtkens aangeblazen moet.

VII.

Vertrooster, schenk ons Christus' vreê, 1)
Deel stadig ons zijn gaven meê,
Maak ons zijn God'lijk woord indachtig!
En maal — neen, stempel door uw gloed,
O Zon, zijn beeld in ons gemoed,
Zoo kampen wij in zwakheid, krachtig!
Terwijl het kinderhart gelooft,
Dat niemand ons de kroon ontrooft.

VIII.

Gij, met den Vader en den Zoon,
Waarachtig, eenig God! — Betoon,
U krachtig werkende alierwegen!
Blusch, Wind des Heeren, 't vonkje niet
Der vlaswiek, die Gij rooken ziet;
Maar 't gloor' heur Lichtbron dankend tegen —
Bezieler, Zonne der genâ,
Gij bidt voor ons! — Halleluja!

J. M. Engel.

Rotterdam, 24 Mei. '95.

1) Vondel.

„Die het goede kwaad en het kwade goed heeten."
Derde Jesaiaansche Wee u!

Wee dengenen, die het kwade goed heeten, en het goede kwaad; die duisternis tot licht stellen, en het licht tot duisternis; die het bittere tot zoet stellen, en het zoete tot bitterheid.
Jesaia 5 : 20.

Te rijk bezit verlokte tot weelde; *weelde* baarde *lichtzinnigheid;* maar ook bij de schertsende spottaal der *lichtzinnigen* blijft het niet. De spotter weet eindelijk ook op zijn beurt ernstig te worden, en zoo ontsluit zich het vierde stadium in dit heilloos proces der zonde, en ge stuit op de nog even moedwillige, maar nu *beredeneerde* slechtheid.

Dan wordt wat slecht is *goedgepraat*. Er wordt van het *kwade* een *theorie* gemaakt, voor het *onheilige* een schoonklinkend *systeem* opgezet. En zoo komt alles andersom te staan. Wat ge duisver voor licht aanzaagt was eigenlijk duisternis, en wat u duisternis scheen, is welbezien het ware licht. En dat bewijst men u, en dat rekent men u voor, en dat brengt men u aan uw verstand, en dat beredeneert men u op een manier, waarvoor ge verbluft staat.

En daarom redeneert Jesaia er niet tegen in, maar stuit kortweg dien waanzin met zijn vierde »*Wee u!*, zeggende: »*Wee dengenen, die het kwade goed heeten en het goede kwaad; die duisternis tot licht stellen, en het licht tot duisternis; die het bittere tot zoet stellen, en het zoete tot bitterheid.*"

—

Ge behoeft in ons arme land den naam van *Multatuli* slechts te noemen, om u het doelwit van dit *Wee u!* voor den geest te roepen; mits ge maar inziet, dat deze dolende geest noch ooit gesproken zou hebben gelijk hij het onderstond, noch ooit een invloed zou geoefend hebben, als waarover hij beschikte, zoo niet reeds bij zijn opkomen een niet zoo kleine kring van ons volk aan dit vierde stadium van nationaal bederf ware toe geweest.

Toen de *Geldkoorts* opkwam hield men, althans uitwendig, ook hier te lande nog vast aan de oude zeden. Tot op de beurs toe deed de witte das aanvankelijk nog opgeld, om zekeren indruk van soliditeit te geven.

Toen de *Weelde* hand over hand toenam, bleef men toch in het publiek gesprek den vorm nog in acht nemen. Men stond nog gaarne voor een eerlijk man en een man van goede zeden te boek.

En wel begon bij het uitbreken der *lichtzinnigheid* de maatstaf van wat heilig en goed was, een enkel maal in te buigen; maar toch in den regel liet men dien maatstaf nog ongemoeid en spotte er eenvoudig mee, op de manier van een kind, dat hunkert naar wat verboden is, en lukt het hem het gebod te schenden, in den moedwil van zijn durven schik heeft.

Maar sedert de periode waarin *Multatuli* de held van den dag werd, is dit heel anders geworden.

Men is nu aan het *redeneeren* gegaan. Men heeft zich afgevraagd, waarom men de fundamenten van onze menschelijke saamleving niet eenvoudig om kon keeren. De denkbeelden, en de zeden en gewoonten die uit die denkbeelden waren afgeleid, stonden toch enkel op opinien van menschen, maar dan ook van ouderwetsche menschen, van menschen die uit de nachtschuit kwamen, en niets van het nieuwe leven verstonden.

Wat dan eenvoudiger, dan dat men voor die theorie der oude slaapmutsen kortweg andere theorieën, andere denkbeelden, andere beginselen in de plaats schoof, en die zóó inrichtte dat ze pasten bij de dartele, lichtzinnige, luchthartige zeden van den wereldling.

Dan waren *zij* de goeden, de verlichten, de lieden die het leven wilden genieten, en konden zij op hun beurt die domme brave Hendrikken uit de oude doos uitlachen, als lieden die hun wereld niet verstonden, in die bekrompenheden gebonden lagen, en in niets op de hoogte waren van hun tijd.

—

En zoo ver is het dan nu ook gekomen.

Vroeger heette een losbol dien men nakeek en nariep, al wie den euvelen moed had, om tegen Gods Woord in te gaan. *Nu* daarentegen is tegen Gods Woord in te gaan teeken van hooge ontwikkeling, en wie nog aan Gods Woord vasthoudt heet een bekrompen, achterlijk, door duisternis beneveld man.

Vroeger werd er ongetwijfeld op het verleidelijk gebied der zinnen evengoed gezondigd als in onze dagen, maar men schaamde er zich nog voor, en bleef in de publieke opinie huwelijkstrouw en kieschheid eeren. *Nu* daarentegen is alle gevoel van schaamte afgeworpen; publiek beredeneert men, dat de vrije liefde boven het huwelijk eere heeft, dat voor jonge personen kuisch blijven spelen met hun gezondheid, en dus zonde is; in allerlei geschrift, tot zelfs in deftige tijdschriften wordt de vleeschenlust openlijk aangeprezen; op het tooneel ontziet men niets meer; zelfs de vrouw begint al schaamteloozer in dien toon mee te zingen. En wie nu uitgelachen en op de kaak gesteld wordt is niet meer de lichtmis, maar omgekeerd de huisbakken, de spiessburgerliche, de bekrompen en nauwelijks meetellende vrouw, die nog in schaamte haar eere stelt, in stille huwelijkstrouw haar geluk zoekt, en in het mysterie van het gezin de wereld van haar weelde vindt.

Zoo wordt alles in zijn tegendeel omgezet.

Niet vader en moeder onderrichten de kinderen, maar de kinderen komen thuis met allerlei nieuwe snufjes op zedelijk gebied, en pogen die hun ouders aan het verstand te brengen.

Moeder kan daar zoo niet inkomen, en vader is te suf om het te begrijpen, maar zij, jonge knapen en jonge deernen, weten het.

Vader en moeder hadden zich op hun ouderwetsch nog ingebeeld, dat hun kinderen hen eeren moesten, maar dat is ganschelijk mis. Kinderen zijn niets aan hun ouders verschuldigd. Wat ouderliefde heette, is niets dan puur egoïsme. En hun ouders mogen nog dankbaar zijn op den koop toe, zoo hun kinderen ze niettegenstaande hun achterlijkheid en bekrompenheid, zoo al niet eeren en liefhebben, dan ten minste nog dragen en dulden.

—

Wat Jesaia in zijn vierde *Wee u!* vervloekt, is dus niets te kras geteekend. Ge vindt het thans weer letterlijk zoo in uw eigen land, in uw eigen letterkunde, in de gesprekken van het opkomend geslacht, in de theorieën die men rondvent.

Alle band werpt men af, alle toom en teugel wordt voor den grond geworpen. Men heeft naar zijns harten lust, en schuwt den teug van geen enkele zonde. En terwijl men alzoo feitelijk een leven leidt dat lijnrecht tegen Gods ordinantien indruischt, maakt men nu eerst zichzelven diets, en gaat dan voor anderen beredeneeren, dat het zoo geen zonde, dat het zoo volkomen natuurlijk, dat het zoo eigenlijk eerst recht goed is, en dat al wie nog vasthoudt aan die oude wijvenpraat van braafheid en kuischheid en ingetogenheid en vroomheid, geen beter naam verdient dan van *bekrompen duisterling*.

Zoo wordt wie bij het licht van Gods Woord wandelt, dan nu een *duisterling* geheeten. Wie in het kwade wandelt, beroemt er zich op dat hij alleen het *goed* inziet en naar dát goede inzicht zijn leven inricht.

Vroeger heette de zonde bitter, en wend het *zoet des levens* in het eerbaar leven van huisgezin en vriendenkring gesmaakt. Maar nu is ook dat omgezet, en wekt, naar omgezetten smaak, dat vroegere *zoet* des levens, reeds op het hooren, een *bitter* gevoel van walging. Zoo'n asschepoester. Zoo'n huismusch. Neen, dan kent men thans een ander zoet, en ten slotte ziet ge de jonge deern, in jongensgewaad, publiek aan den weg den voetbal de lucht in schoppen, en in heel de pers wordt haar naam rondverteld, en zij *geniet* uit eersucht in wat bij beter zeden in ieders oog haar schande zou zijn.

—

Vooral dat weêr uitglijden der vrouw is haar het *veege teeken*.

Want eertijds hoorde men den dartelen jongeman wel eens dwaze theorieen uitstallen, maar dan zette moeder een bedenkelijk gezicht en de zusters zagen hem met een gekwetst gevoel van ernst aan. En dit miste nimmer zijn uitwerking. De conscientie sprak weer. De wilde toon werd ingebonden. En tegenover de losse praat van den man was de vrouw, aan haar roeping getrouw, de wachteresse van Gods heiligheden gebleven.

Maar als het volk inzinkt, is het een vast verschijnsel in de nationale krankheid, dat er ten slotte een oogenblik komt, dat ook de vrouw in haar ziel vergiftigd wordt; in plaats van weerstand te bieden, eerst meê gaat doen, en dan meê gaat praten, om, eenmaal in die onheilige vaart meêgesleept, alsdan den man de loef af te steken.

En dan is de laatste dam doorbroken, en wordt heel de akker des levens door deze onheilige wateren overstroomd.

Tegen de ordinantiën die God aan het leven gesteld heeft worden heel andere ordinantiën overgesteld.

Al wie dan nog aan Gods ordinantiën vasthoudt, wordt uitgelachen; om opgang te maken moet men dan juist kras en driest tegen die ordinantien ingaan. En geen boek zoo slecht of men durft het lezen waar ieder bij zit, er over spreken met wie het ook las, ja, het laf en min vinden, als een ander er nog voor uitkomt, dat hij zulke boeken niet leest.

—

En zoo komen we dan ook nu weer op het Christelijk huisgezin neder, als waaruit ook tegen dit kwaad van het *beredeneeren* en door redeneeren *goedpraten* van de slechtheid verweer en genezing kan uitgaan.

Blijft in dat gezin *Gods heilig Woord* nog het fundament des levens, het alleen gezag hebbend Woord, waardoor we ons gezeggen laten, dan heeft dat booze beredeneeren en goedpraten van de zonde geen vat op ons hart, en of men ons al uitlacht en bespot, we blijven kwaad kwaad, en wat duisternis is duisternis noemen, en genieten van het zoet des levens, gelijk God ons dat bereid heeft.

Maar dan zij de moeder in haar gezin ook nuchter en waakzaam, versta de jongedochter haar heilige roeping, en beelde vader zich niet in, dat enkel met dogmatische steilheid het leven te redden is.

De strijd tegen de mysteriën van ons geloof ligt reeds ver achter ons. Tegen *het Woord* zelf heeft men thans het wapen der wereld gekeerd, niet om uw leerstellingen, maar de ordinantien Gods onder den voet te halen, om zijn heilige Wet op zij te dringen, en tegen de Wet van God de wet des nieuwen, des luchthartigen levens over te stellen.

Geef in dien strijd dan geen oogenblik kamp, noch voor uzelven in uw conscientie, noch voor uw kinderen bij de opvoeding, noch bij uw dienstboden in den omgang, noch bij wie u bezoeken komen bij het verkeer.

Blijf aan der vaderen God getrouw, en laat *zijn* Wet de verlustiging uws harten zijn.

En al is dan de strijd soms hang, en de overwinning *nauwelijks* te behalen, toch geldt het ook hier, dat wie volstandiglijk zal gestreden hebben ten einde toe, niet *kan* onderliggen, en dat de kroon die eeuwig bloeit, hem wacht uit de hand zijns Konings.

Amsterdam, 31 Mei 1895.

Antipapisme.

Ons blad maakt het de *Tijd* niet naar den zin.

Ze ergert zich zelfs aan ons blad; en dat in die mate, dat ze nog liever het schelle antipapistisch klaroen hoort schetteren, dan de kalme taal waarin de *Heraut* gemeenlijk de *Papistica* bespreekt.

Zoo was er onlangs een blad van Protestantsche zijde, dat vrij fel tegen Rome uit den hoek schoot, en deswege in het *Centrum* tamelijk hardhandig beknord werd.

Maar zóó uitvallen vindt de *Tijd* nog zoo erg niet.

Veel, veel erger is wat de *Heraut* doet.

De *Heraut* heet dan »een Calvinistisch blad, hetwelk onder de vlag van Dr. A. Kuyper, wekelijks zijn wijsheid den volke te genieten aanbiedt".

Ge merkt, een wel vriendelijke manier van te zeggen, wie hoofdredacteur van ons blad is.

En wat dan nu ons blad misdaan heeft? Ziehier het *corpus delicti*.

Het kwam voor in een stuk van Ds. Winckel, onder ons Buitenland.

Hij besprak daar de Encycliek van Leo XIII, waarin deze de Engelsche natie opriep om weer Roomsch te worden, en zegt van dit stuk dit:

Opmerkelijk is het, hoe de Roomsche Stoel toont het Engelsche volk te willen vleien, door het te wijzen op en het te prijzen wegens zijn strenge Sabbatsviering en zijn liefde voor den Bijbel. Romes symphathieen zijn in geenen deele voor een Engelschen Zondag en nog minder voor de liefde tot den Bijbel, gelijk die zich in Engeland door Bijbelverspreiding in het land en daarbuiten openbaart! Dit is politiek. Maar het is de vraag, of de Paus wel verstandig gedaan heeft, om zoo plomp aan het einde van zijn schrijven met de heiligenvereering voor den dag te komen. Diplomatisch achten wij dit niet gehandeld. De heiligenvereering komt er bij de Engelsche Episcopalen wel van lieverlede in; vóór eenige jaren werd er een Mariabeeld in de St. Pauls-kerk te Londen geplaatst! Doch het komt ons voor, dat het denkbeeld, om godsdienstige vereering toe te kennen aan de heiligen, nog niet genoeg wortel geschoten heeft bij de Roomschgezinde Episcopalen, om er nu zoo openlijk mede voor den dag te komen gelijk de Paus deed. Het kon wel gebeuren, dat zij, die overigens aan het denkbeeld begonnen te gewennen, om zich met Rome te vereenigen, nu afgeschrikt worden door de onomwonden manier, waarop de heiligenvereering door den Paus in toepassing is gebracht. Wellicht weerklinkt althans bij een groot deel van het Engelsche volk opnieuw de *no popery*, en werkt de pauselijke Encycliek juist het tegenovergestelde uit, wat men er op het Vaticaan mede heeft beoogd.

Dit nu qualificeert de *Tijd* als een »beschuldiging, dat bepaaldelijk *kwade trouw* ot *oneerlijke bedoeling* bij 's Pausen optreden in het spel zou komen.

Ze noemt dat een beschuldiging van »*vleierij* en van *domheid*."

En veracht het ten slotte als »een *fanfare van Dr. Kuyper*."

Nu kent men ons gevoelen, dat o. i. in »antipapistische felheid" geen zweem van kracht schuilt. Het is niet anders dan een Protestantsch *chauvinisme*,' dat straks van een kerkelijk Sedan met bebloeden kop thuis komt.

Ten onzent zag men het aan de noodlottige *Aprilbeweging*, die als een zevenklapper opsloeg en uitging. De »groote Protestantsche partij" die er zich voorspande, greep sinds den zoom van Romes kleed aan. En Rome is nooit invloedrijker geweest, dan sinds die beginsellooze actie haar kracht in het licht stelde.

Ook in Engeland, het land waar het *nopopery* steeds het luidst weerklonk, heeft het Protestantisme het meest aan Rome verloren.

Onze tactiek was daarom van meet af een heel andere.

Wij zochten de kracht niet in het smaden van en schelden op Rome, maar in het rustig, kalm en helder uiteenzetten van *onze eigen belijdenis*.

Meer in een *thetisch*, dan in het *antithetisch* optreden scheen ons heil te liggen.

Het Calvinisme weer te doen opleven, en vast te zetten, en op de oude grondslagen te fundeeren, dit en dit alleen was het wat trouw aan de vaderen van ons vergde, en dan zou, voor onzen kring althans, het gevaar van Romes zijde, reeds hierdoor volkomen bezworen zijn.

Dat we hierbij nu en dan ook op de Roomsche leerstellingen moesten wijzen, spreekt vanzelf; maar, ook al acht de heer De Maaier in de *Maasbode*, en eveneens een vriendelijk correspondent uit de *hoofdstad*, dat we in de voorstelling van de Roomsche leer wel eens mistasten, inzage van de officieele Roomsche belijdenis, en van Roomsche theologen van den eersten rang troost ons dan weer, en we geven onze uiteenzetting steeds zonder scherpte ot bitterheid.

Dat de *Tijd* dit nu niet weet te waardeeren, verstaan we.

Haar zou het veel liever zijn, als de *Heraut* tierde, raasde en schold; juist wijl we dan onze kracht verspelen zouden.

Doch hieruit volgt nog niet, dat de *Tijd* onbillijk mag te werk gaan, en dat deed ze hier in tweeërlei opzicht.

Vooreerst toch miste ze het recht te spreken van »*een fanfare van Dr. Kuyper.*"

Wie dat in haar kolommen leest, zonder de *Heraut* te kennen, moet wel den indruk ontvangen, dat de boven geciteerde woorden woorden van Dr. Kuyper zijn.

Geen lezer van de *Tijd*, die de *Heraut* niet zag, die het andera *kan* of *zal* verstaan.

Nu zou dit op zich zelf reeds te ver gaan, indien dit citaat in een ongeteekend stuk van de redactie gestaan had, maar het gaat in geen geval aan, nu ze dit citaat overnam uit een stuk, *waaronder de schrijver zijn eigen naam had gezet.*

De schrijver teekende zich als *Winckel*.

Wel draagt uiteraard Dr. Kuyper de verantwoordelijkheid voor de plaatsing van Ds. Winckels stuk.

Maar het gaat toch wat ver, om b. v. een stuk van *Jan Holland* in de *Tijd*, dat ons een fanfare scheen, te noemen een *fanfare van Dr. Vermeulen*.

Voor ons besef zou dit *niet eerlijk* zijn.

Onze tweede klacht is, dat de *Tijd* ook in deze zaak zich uit op een wijze die ze niet verantwoorden kan.

In het citaat wordt alleen gezegd, dat de Paus in zijn *Encyclick* het Engelsche volk »heeft willen vleien" en »niet verstandig gedaan heeft, met zoo plomp aan het eind" over de heiligenvereering te spreken.

Indien nu de *Tijd* de lessen der oratorie nog niet verleerd is, zegge ze ons dan, of het is: *iemand van kwade trouw en oneerlijke bedoelingen beschuldigen*, als ik zeg, dat hij, om zijn lezers te winnen, ze heeft *gevleid*.

Dat de *Paus* in het oog van de *Tijd*, *ex cathedra* sprekende, boven alle menschelijke zwakheid verheven is, willen we aannemen. Maar bij het onderhavig geval weet ze, dat dit in ons oog *niet* zoo is, en dat wij den Paus beschouwen als een gewoon mensch.

En mocht ze dan zeggen, dat het van ons op ons standpunt was: den schrijver der Encycliek van *kwade trouw en oneerlijke bedoeling* beschuldigen, omdat we in de opsomming van Engelands deugden in de Encycliek zeker *vleien* van de Engelsche natie zagen, en dit adstrueerden door het onloochenbaar feit, dat de Paus de *Bijbelverspreiding* afkeurt en de Sabbatsviering in Roomsche landen zeer zwak drijft.

Zelfs dat spreken van »*domheid*" is ganschelijk misplaatst.

Als ik zeg, dat de *Tijd* o. i. niet zeer verstandig heeft gehandeld met zich door de *Maasbode* nu sinds jaren lang den loef te laten afsteken, heeft het dan zin, hieruit de conclusie te trekken: o, Zoo, dus ge beschuldigt Dr. Vermeulen en den heer Eygenraam, dat het *domme menschen* zijn.

Op antwoord van de *Tijd* dringen we niet aan.

Gewoonlijk antwoorden ook wij onzerzijds op zulk soort polemiek niet, wijl zulk een woordentwist toch tot niets leidt, en men van Roomsche zijde zoodra het den Paus raakt, niet *kan* toegeven.

Maar toch wilden we voor een enkel maal de aandacht van onze lezers even op deze polemiek vestigen, om scherp te doen uitkomen, op wat wijs zulk een Roomsch blad hare lezers inlicht omtrent hetgeen in onzen hoek omgaat, en wat gif van bitterheid er telkens in het Roomsche bloed gedruppeld wordt, om toch maar de vijandschap tegen de Calvinisten gaande te houden.

Gereformeerde prediking.

XI.

Is de *Dienst des Woords* eeuw in eeuw uit niets dan *repetitie*, eentonige *herhaling* van altoos hetzelfde, in alle diensten, voor alle kerken der aarde?

Stellig niet.

Wel is er ook in den Dienst des Woords een onveranderlijke inhoudskern, blijft het in den grond der zaak één last, één boodschap, één verkondiging die rusteloos, als met een stemme veler wateren, tot 's Heeren volk uitgaat, maar de *Dienst des Woords* is nog allerminst voleind, zoo maar die last, die boodschap is oververteld en nagezegd.

Integendeel, het bloote nazeggen, het pure oververtellen, het loutere opzeggen van die boodschap heeft met den eigenlijken *Dienst* des Woords schijn noch schaduw gemeen; en we zullen u zeggen, waarom niet.

Wie een ander toespreken zal, met het doel dat hij 't versta en de zaak er bij hem inga, in hem kleve, en haar werking in zijn geest doe, moet de zaak zóó inkleeden en zóó voorstellen, dat de persoon, dien hij toespreekt, er bij kunne, het vatte, en het zich eigen kunne maken.

Ge geniet in uw Psalmen.

Goed, maar als ik nu niets deed, dan u dien Psalm in het oorspronkelijke Hebreeuwsch voordreunen, zoudt gij er niets hoegenaamd aan hebben. Opdat gij het zoudt kunnen verstaan, moet die Psalm overgezet *in uw taal*.

Doch hiermee zijt ge er nog niet.

Die Psalm is gezongen voor eeuwen, in een u vreemd land, onder u vreemde omstandigheden, en bespreekt plaatsen en personen, die niet meer zijn.

Zult ge dus in *uw* land, in *uw* levensdagen, te midden van *uw* omstandigheden, voor *uw* persoon, dezelfde genieting van dien Psalm hebben, die Davids tijdgenoot er van had, dan moet gij in den toenmaligen tijd worden ingeleid, dan moet er een vergelijking tusschen toen en nu gemaakt; dan moeten de namen van toen voor u symbolische namen worden, die u terstond doen denken aan hetgeen thans in en om u is; en op zulk een wijs moet het u mogelijk worden gemaakt, om in dien Psalm uw één zijn te gevoelen met al de vromen uit de dagen van Israëls grooten koning.

Ja, eigenlijk komt er nog iets bij.

David zong dien Psalm bij de harp.

Het was poëzie, en die poëzie dreef op een zee van melodieuse tonen, en of ik u dus al dien Psalm vertaal en toelicht en uitleg, dat brengt er u nog niet.

Ook baat het niet of ik al een harp haal, en nu dat proza voorzeg.

Neen, die Psalm moet uit dicht in *dicht* overgebracht. Ook in uw taal moet die Psalm poëzie worden. En dat dicht moet op zangmaat gezet. En dat aldus gezette dicht moet gij zelf met anderen zingen kunnen, en uw zang moet daarbij begeleid door wat voor u het gewijde instrument der tonen is, *door uw orgel*.

Dán komt ge er, maar ook dan eerst.

En de zeldzaam rijke genieting, die het zingen onder Gods volk van zulk een harplied Davids geeft, wordt eerst dan genoten, zoo wie zingt in den Psouter van der jeugd al thuis is, de eigen termen er van verstaat; ze weet over te brengen op eigen toestanden; en nu in schoon dicht en bij goed orgelspel, uit volle borst zingt in onze lage landen, gelijk David eens bij het »klein gebergte" zong.

Zoo voorgesteld begrijpt ieder dit, en stemt ieder dit toe.

Nu wane men slechts niet, dat dit alleen van een Psalm geldt. Het gaat evenzoo door bij elke poging, om iets uit onze denkwereld, of uit een hoogere denkwereld, in de denkwereld van wie aan onze zorgen zijn toevertrouwd, over te brengen.

Neem maar het zeer eenvoudige voorbeeld van een moeder, die haar kindeke bidden gaat leeren.

Zoo'n klein wicht, dat nog voorover valt als het op zijn knietjes wil gaan liggen, en nog tobt om bij het vouwen van de handjes de tien vingertjes door een te kruisen.

Wat zult ge nu als moeder bij zulk een wicht doen?

Zult ge zoo'n klein lief ding, dat pas meestamelt, het *Onze Vader* voorzeggen?

Maar dat zou immers geheel buiten uw lieveling omgaan. Wat weet uw kleine schat van een *Naam* des Heeren, van zijn *koninkrijk*, van *schuldvergeving*, van den *Booze*, van de *verzoeking*, en zooveel meer?

Ge moet dus wel, om het bidden van uw kindeke tot bidden te maken, het zoo omzetten, het zoo overgieten, het zoo vertolken, het zoo omsmelten, dat het voor uzelf schier geen bidden meer zijn zou, maar juist daardoor voor uw lieveling de eerste aanleiding tot bidden wordt.

Of, om het kort te zeggen, alle *onderwijs*, alle *onderricht*, alle *opvoeding* die ten doel heeft, om een nog minder wetende in een wereld van meer wetenden op te nemen, is immers altijd verplicht om dienzelfden regel te volgen?

Er moet vertolking, er moet overzetting, er moet omzetting, er moet omgieting plaats hebben in *dien* vorm en in *die* denkwijze en in die wijze van *uiting*, die bij den minder wetende past.

Kan het nu anders, of deze regel moet ook bij het *Woord Gods* doorgaan, en verkrijgt niet juist hierdoor de *Dienst des Woords* een geheel ander karakter dan het bloot nog eens voorzeggen van wat reeds eeuw in eeuw uit op gelijke wijze voorgezegd was?

Thans uit het vele, zeer vele dat hier inzit slechts een enkel punt, maar tevens het *hoofdpunt*, waarop het bij den *Dienst des Woords* vóór alle dingen aankomt.

God, onze Vader, heeft ons in zijn barmhartigheid genadiglijk zijn *heilig Woord* verleend, en in dat *Woord*, den rijksten schat, dien wij op onze pelgrimsreize door dit leven naar de poorte der eeuwigheid kunnen meêdragen.